

Vervolg van pagina 1

“Rechtspositie onder druk”

Hoe is de rechtspositie van de zakelijke consument momenteel geregeld?

Lavrijssen: “Zakelijke gebruikers hebben inspraakmogelijkheden bij nieuwe Europese en nationale besluiten over tarieven, voorwaarden en technische codes. Daarnaast zijn er beroepsmogelijkheden waarbij besluiten door een onafhankelijke rechter kunnen worden getoetst. Deze rechtspositie is onder andere geregeld in de Algemene Wet Bestuursrecht en de Elektriciteits- en Gaswet. De zakelijke consument heeft bovendien recht op rechtsbescherming zoals vastgelegd in het Europees recht. De regeling van de rechtspositie in de wetgeving is mede afhankelijk van de politieke wind die er waait. Soms verbetert deze. Momenteel zie ik weer een inperking van de rechtspositie.”

Waarom is een sterke rechtspositie belangrijk?

“De rechtspositie heeft direct, en in grote mate, invloed op de bedrijfsvoering van de zakelijke consument. Bij eerlijke procedures en een goede rechtsbescherming heeft de consument meer kans op de levering van energie tegen betaalbare en redelijke voorwaarden. Tarieven zouden ongelimiteerd kunnen stijgen als procedures en besluiten hierover niet aan de kaak kunnen worden gesteld bij de rechter. Een sterke rechtspositie is dus essentieel.”

Is de rechtspositie van de zakelijke consument veranderd?

“Aanvankelijk was de rechtspositie van de zakelijk consument lastig. De Elektriciteitswet en de Gaswet boden bij aanvang van de liberalisering van de sector in 1998 geen extra waarborgen voor deze specifieke groep. Pas in 2004 is de positie van representatieve organisaties in de energiesector, waaronder VEMW, als belanghebbende bij besluiten op grond van de Elektriciteitswet en de Gaswet in de wet opgenomen. Dat is een heel belangrijke bepaling, omdat de rechter het belang van deze organisaties niet meer apart hoeft te toetsen.”

Door welke ontwikkelingen staat de rechtspositie onder druk?

“De geprivilegieerde positie van de representatieve organisaties is door recent ingevoerde wetgeving (deels) teruggedraaid. De beroepsmogelijkheden voor representatieve organisaties zijn ingeperkt. Daarnaast voorziet het wetsvoorstel inzake STROOM niet in een verbetering van inspraakmogelijkheden vooraf door de invoering van een initiatiefrecht.

Verder is de Europese Commissie voornemens meer bevoegdheden aan de Europese toezichthouder ACER over te dragen. Ik wil niet zeggen dat deze verschuiving van bevoegdheden perse slecht is, maar de rechtsbescherming kan wel onder druk komen te staan. Op dit moment zijn de mogelijkheden voor zakelijke gebruikers en hun representatieve organisaties om in beroep te gaan tegen Europese besluiten namelijk zeer

beperkt. Er wordt in Europa aangenomen dat representatieve organisaties voldoende rechtsbescherming hebben op nationaal niveau, maar die is in Nederland juist teruggedraaid. Dit is een zorgwekkende ontwikkeling. Het is belangrijk om dit goed te volgen.”

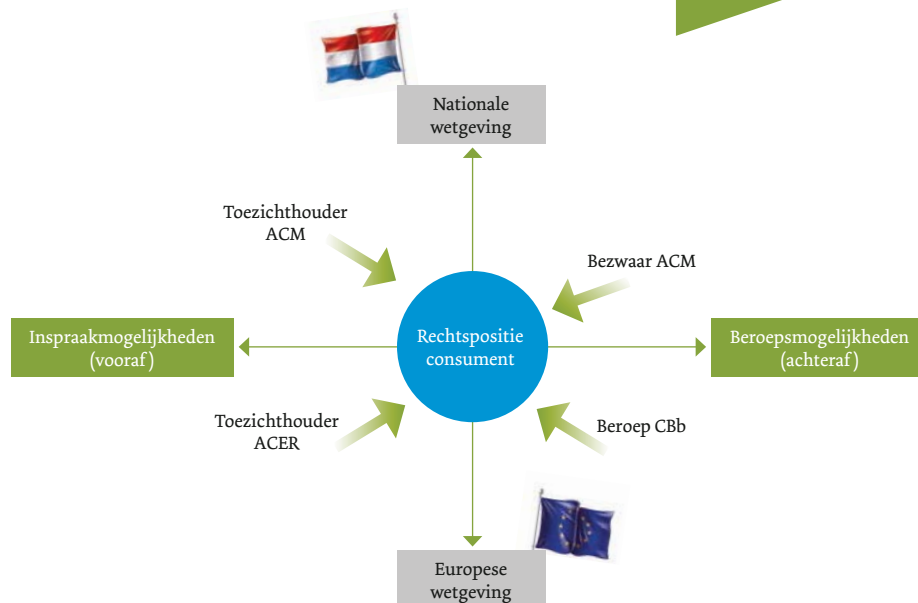
“Er wordt in Europa aangenomen dat representatieve organisaties voldoende rechtsbescherming hebben op nationaal niveau, maar die is in Nederland juist teruggedraaid”

Hoe kan de rechtspositie worden versterkt?

“Daarbij onderscheid ik de inspraakmogelijkheden voorafgaand aan een besluit, de beroepsmogelijkheden na aanneming van het besluit en de wijze van toetsing van het besluit door de rechter en de mogelijke rechtsmiddelen. De inspraakmogelijkheden zouden bijvoorbeeld kunnen worden verbeterd door representatieve organisaties meer mogelijkheden te bieden om zelf met voorstellen te komen, ten aanzien waarvan de ACM een gemotiveerd standpunt moet innemen. Ook een meer inhoudelijke toetsing door de rechter draagt bij aan een verbetering van de rechtspositie.”

Heeft u een concreet voorbeeld?

“Wij onderzochten zo’n tachtig uitspraken tussen 2002 en 2013 van de hoogste rechter, het College van Beroep van het bedrijfsleven (CBb). Hieruit blijkt dat de rechter in die periode de besluiten van de Nederlandse toezichthouder (ACM) inhoudelijk marginaal toetste. Gebruikers, zoals vertegenwoordigd door VEMW, die in beroep gingen tegen een uitspraak, vingen daardoor vaak bot bij de rechter. De rechter ging zeer terughoudend om met de beleidsvrijheid die de toezichthouder volgens wet- en regelgeving heeft. Daar hebben we onlangs over gepubliceerd. Er lijkt echter sprake van een kentering. In een paar

Schematische weergave van de rechtspositie van de zakelijke energiegebruiker. De rechtspositie wordt zowel bepaald door nationale als Europese wetgeving. De mate van inspraakprocedures vooraf en beroepsmogelijkheden achteraf zijn hierbij aan verandering onderhevig. Soms als gevolg van de wet- en regelgeving, maar ook door de wijze waarop actoren (toezichthouders en rechters) hun bewegingsruimte interpreteren.

recentere zaken is de rechter juist meer inhoudelijk op de zaak ingegaan.”

Per 1 september start u als hoogleraar Economic Regulation and Market Governance of Network Industries aan het Tilburg Law and Economics Centre (TILEC) van Tilburg University. Waarom is deze leerstoel belangrijk?

“Wij onderzoeken of de positie van de zakelijke en huishoudelijke consument in de energiesector voldoende is gewaarborgd in nationale en Europese wet- en regelgeving. Wij analyseren niet alleen de procedures en de wetgeving, maar toetsen deze ook aan de praktijk. Er zijn zoveel veranderingen gaande in de energiesector. Zo komt de Europese

Commissie binnenkort met voorstellen voor een nieuw marktmodel. Dat zal niet alleen invloed hebben op de regulering, maar ook op de rechtsbescherming. Het is belangrijk om een vinger aan de pols te houden bij de nieuwe rollen van verschillende spelers en hun rechtsbescherming. Het is essentieel om een actieve bijdrage te kunnen leveren aan dit debat. Deze leerstoel helpt daarbij door argumenten inhoudelijk te onderbouwen met onderzoeksresultaten die worden gepubliceerd in artikelen die door vakgenoten op onafhankelijke wijze worden beoordeeld op wetenschappelijke kwaliteit.”

Leerstoel Economic Regulation and Market Governance of Network Industries

Deze leerstoel van het Tilburg Law and Economics Centre (TILEC) van Tilburg University richt zich op de rol en de positie van de (huishoudelijke en zakelijke) consumenten in de energie- en watersector en de vraag of hun rechten voldoende gewaarborgd zijn. Zij onderzoekt daartoe welke Europese en nationale reguleringsinstrumenten, procedures en vormen van rechtsbescherming nodig zijn voor de consument in de transitie naar een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar energie- en watersysteem. De leerstoel wordt mede mogelijk gemaakt door VEMW.

